

קונטרס

מיהו העשיר

יגלה מיהו העשיר הגדול ביותר בזה העולם, מי
שמאמין בו יתברך, ומקיים את מצוותיו יתברך,
ולומד תורתו יתברך, ובורת תמיד אליו יתברך,
וכל מה שצריך הוא מבקש רק ממנו יתברך.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: עֵקֶר הָעֲשִׂירוֹת שֶׁל
הָאָדָם הִיא תּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים
טוֹבִים, כְּמֵאֵמֶר הַתַּנַּא הַקְּדוֹשׁ (אֲבוֹת, פָּרָק ו'):
אֵין מְלוּיָן לוֹ לְאָדָם לֹא כֶסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא
אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת, אֲלָא מִצְוֹת
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלָבָד; וְלִכֵּן הָעֲשִׂיר הַגָּדוֹל
בְּיוֹתֵר הוּא זֶה שְׂמֵרְבָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה
הַקְּדוֹשָׁה, וּמְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה
עֲצוּמָה, וּמְדַבֵּר הַרְבֵּה אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וְלִמְעַלָּה בְּשָׁמַיִם רַק זֶה חָשׁוּב: מְקַרָּא,
מְשָׁנָה, גְּמָרָא, מְדָרָשׁ, הִלְכוֹת וְאַגְדוֹת,
בְּרִיתוֹת וְתוֹסְפּוֹת, וְדְבוּרֵי תְפִלָּה וְקִיּוּם
הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשנז)

קונטרס

מִי־הוּ הָעֶשִׂיר

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! זְכְרוּ הַיֵּטֵב — "מִי־הוּ
הָעֶשִׂיר?" מִי שְׂזוֹכָה לְהֶאֱמִין בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
שֶׁנִּמְצָא פֹה אֶתְנוּ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְהוּא יִתְבַּרַךְ מִחַיָּה
וּמְהֵרָה וּמְקֵיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, הוּא הָעֶשִׂיר הַכִּי
גָדוֹל. וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אוֹמְרִים (אָבוֹת ד', א): אֵיזֶהוּ
עֶשִׂיר? הַשְּׂמֵחַ בְּחֵלְקוֹ! כְּשֶׁאָדָם שָׂשׂ וְשִׂמַּח בְּמָה שֶׁישׁ
לוֹ, וְתָמִיד בְּשִׂמְחָה עִם מָה שֶׁעוֹשִׂים לוֹ, הוּא הָעֶשִׂיר
הַגָּדוֹל בְּיֹתֵר. וְכִיצַד זוֹכִים לְזֶה? עַל-יְדֵי אֲמוּנָה.
כְּשֶׁיְהוּדֵי מְכַנְּסִים בְּעַצְמוֹ אֶמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, וְיודֵעַ
וְעַד שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ,
וְדוּמָם, צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם לְבוּשׁ לְגִבֵּי גְלוּי הָאֵין
סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּמְרַגֵּיל עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וְכָל
הַצְטַרְכוּתוֹ הוּא מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרַךְ, זֶהוּ הָעֶשִׂיר הַגָּדוֹל

בְּיוֹתֵר. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בִּיצָה ל.ב.): כָּל
 הַמְצַפֶּה עַל שְׁלֶחַן אַחֲרִים, עוֹלָם חֲשֵׁךְ בְּעֵדוֹ. וְכֵן אָמְרוּ
 (שם): חֲיֵיו אֵינָם חַיִּים; מִי שֶׁמְצַפֶּה תָּמִיד לְאָכֵל אֶצֶל
 אַחֲרִים, חֲיֵיו חֲשׂוּכִים, וְאֵינָם חַיִּים כָּלֵל. כִּי אִם אָדָם
 צָרִיךְ לְהַגִּיעַ לְזוּלָתוֹ, זֶה הַקָּלָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר. וְהוּא
 הָעֲנִי הַכִּי גָדוֹל. וְלִהְפֹךְ — כְּשֶׁאָדָם מְכַנֵּס בְּעַצְמוֹ אֶת
 הַדַּעַת הָאֵמֶת שֶׁל "אֵתָּה הָרֵאָתָּ לְדַעַת, כִּי הַיְוִ"ה הוּא
 אֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ" (דְּבָרִים ד, לה), הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 נִמְצָא פֶּה אֶתִי, עַמִּי וְאֶצְלִי, כָּל הַבְּרִיאָה זֶה עֵצָם אֱלֻקוֹת
 בְּהַתְּלַבְּשׁוֹת שְׁלִפֵי מְרֵאָה עֵינֵינוּ; כִּי בְּאֵמֶת הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּצוּרָה כְּזוֹ, שֶׁנִּרְאָה רַק
 גִּשְׁמִיּוֹת. וְאִם נִקְיִים אֶת הַמְצוּוֹת מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי
 וְהַחֲמִרֵי הַזֶּה, נִזְכָּה לְהַזְדַּכֵּךְ, וְנִרְאָה אֶת אֵמֶת מְצִיאוֹתוֹ
 יְתִבְרֵךְ, וְנִהְיֶה הַעֲשִׂירִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר. לְזֹאת, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "מִיֵּהוּ הַעֲשִׂיר?" מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ חֲיָיו, וּמְרַגֵּיל עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו
 יְתִבְרֵךְ, וְכָל אֲשֶׁר צָרִיךְ הוּא מְבַקֵּשׁ רַק מִמֶּנּוּ יְתִבְרֵךְ
 בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ. וְאִם שֶׁבְּהַתְּחִלָּה בָּא דְבַר זֶה קָשָׁה
 מְאֹד לְאָדָם, כִּי לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵי אִפְשָׁר,
 אֶלָּא עַל-יְדֵי שְׁאָדָם זוֹכָה לְאַמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, וְכִכֵּל
 שְׁאָדָם מְזַכֵּךְ עַצְמוֹ, וְזוֹכָה שֶׁמֵּאִיר בּוֹ אוֹרוֹ יְתִבְרֵךְ, כֵּן
 מְדַבֵּר אֵלָיו יְתִבְרֵךְ. וְרַבְּנּוּ ז"ל אָמְרוּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א',
 סִימָן סב), אֲשֶׁר בְּאֵמֶת אִם אָדָם הֵיךָ יוֹדֵעַ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-

מִיֵּהוּ הָעֵשִׂיר

כז

בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אֹתוֹ, עִמּוֹ וְאַצְלוֹ וְשׁוֹקֵד עַל שְׁפָתָיו, הִיָּה מְדַבֵּר תָּמִיד אֵלָיו, אֲלָא מִפְּנֵי שְׂאִין לְאָדָם יְדִיעָה זֹ, לְזֹאת סוּבֵל כָּל מֵינֵי סֻבֵּל. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (נְדָרִים מ.א.): אֵין עָנִי אֲלָא בְּדַעַת. מַה נִּקְרָא עָנִי? שְׂאִין לוֹ דַּעַת וְשִׁכְלָא. אֵיזָה שִׁכְלָא? לְהַפִּיר אֶת הַבוּרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ לְעַד וּלְנִצְחַת נְצַחִים, זֶהוּ עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַשִּׁכְלָא וְהַדַּעַת. כִּי בְּרַגְעַ שְׂאָדָם זֹכֶה לְהַפִּיר שְׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פַּה אֲתָנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, בְּתוֹךְ צְרוּתֵינוּ, וּפּוֹנֶה אֵלָיו, זֶהוּ הָעֵשִׂיר הַכִּי גָדוֹל, כִּי אִזְ כָּבֵד אֵינָנוּ צְרִיךְ אֶף אֶחָד בְּעוֹלָם, רַק אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "מִיֵּהוּ הָעֵשִׂיר?" זֶה שְׂאִינוֹ נִצְרָךְ אֶל הַבְּרִיּוֹת, וְתָמִיד רַץ וּבוֹרַח אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. וְזֶה הַדְּבָר הַקָּשֶׁה בְּיוֹתֵר לְהַחֲדִיר בְּבְנֵי-אָדָם — שְׁיִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֶף שְׂאִין מְרַגְזִים שְׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פַּה, עִם כָּל זֹאת מִתְחַזְּקִים בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרְךָ, שְׁשׁוֹמְעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, וּמִתְפַּלְלִים וּמְבַקְשִׁים רַק מִמָּנוּ יִתְבַּרְךָ כָּל הַצְּטֻרְכוֹתוֹ, אֲבָל דְּבָר זֶה — לְבַקֵּשׁ מִמָּנוּ כָּל צְרָכָיו, זֶה בָּא קָשֶׁה מְאֹד לְהַחֲדִיר בְּאָדָם; כִּי אָדָם רוֹאֶה רַק גְּשָׁמִיּוֹת, חֲמֻרִיּוֹת, עֲבִיּוֹת, גְּסוֹת, שְׁקוּץ, תַּעֲוֹב וְכוּ', אֲשֶׁר הַכֹּל לְבוֹשׁ לְהַלְבִּישׁ אֶת הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא שְׁנִמְצָא פַּה בְּזֶה הָעוֹלָם. וְאִם נִחְדָּיר בְּעֲצָמָנוּ יְדִיעָה זֹ, לֹא נִצְטַרְךָ לְבְרִיּוֹת וְלֹא נִתְבַּיֵּשׁ כָּלְלָא. כְּמֵאֲמָרָם ז"ל

(בְּרִכּוֹת ו:): כִּיּוֹן שֶׁנֶּצְטָרַף אָדָם לְבְרִיּוֹת, פָּנִיו נִשְׁתַּנּוּת כְּכָרוּם, מְרֹב בּוֹשָׁה הוּא מִחֲלִיף צְבָעִים; כִּי אוֹי לוֹ לְאָדָם שֶׁצָּרִיף לְהַגִּיעַ לְטוֹבוֹת מְזוּלָתוֹ, אֲשֶׁר זֶה הִקְלָלָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם, וְאִין עֲבוּדָה זָרָה גְּדוּלָה יוֹתֵר מִזֶּה. שֶׁאָדָם חוֹנֵף אֶת הַזּוּלָת בְּשָׂבִיל כֶּסֶף, בְּשָׂבִיל כְּבוֹד, בְּשָׂבִיל תְּאוֹוֹת, וְעַל זֶה אָנוּ אוֹמְרִים פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם עָרֵב וּבִקֵּר (דְּבָרִים יא, טז): "וְסִרְתֶּם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם", מַה הַפֶּשֶׁט בְּזֶה? וְכִי עִם יִשְׂרָאֵל חֲשׂוּדִים לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְעֵץ וְאֶבֶן וְכוּ'? אֵלָּא אִם מִשְׁתַּחֲוִים לְבֶן-אָדָם, חוֹנְפִים אוֹתוֹ בְּשָׂבִיל קִצָּת כְּבוֹד וְכֶסֶף, זֶהוּ כְּבָר עֲבוּדָה זָרָה. כִּי עוֹן הַחֲנֻפָּה הוּא הַמְּגַנֵּה בְּיוֹתֵר, כִּי בְּרָגַע שֶׁאָדָם חוֹנֵף לְשָׂנִי, הוּא שׁוֹכַח מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. לְזֹאת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סוֹטָה מא:): כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲנֻפָּה, מֵבִיא אֶף לְעוֹלָם; הֵינּוּ מֵבִיא דִינִים וְחֲרוֹן-אֶף לְעוֹלָם, כִּי מִסֵּלֵק אֶת הַשְּׂכִינָה מִהָעוֹלָם; כִּי אִם אָדָם הִזָּה יוֹדֵעַ וּמְרַגֵּשׁ שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה, עִמוֹ וְאֶצְלוֹ, בּוֹדָאֵי לֹא הִזָּה עוֹשֶׂה מְצִיאוֹת מִבְּשָׂר וְדָם, כִּי לְמָה אֲתָה חוֹנֵף אֶת הַזּוּלָת? בְּשָׂבִיל כֶּסֶף עָלֶיךָ לְחַנֵּף בְּנֵי-אָדָם?! בְּשָׂבִיל כְּבוֹד עָלֶיךָ לְחַנֵּף בְּנֵי-אָדָם?! וְלִמְעֵשָׂה, הַחֲנֻפָּן הוּא הָעֲנִי הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְאֶף שֶׁמִּקְבֵּל כְּבָר מִהַזּוּלָת קִצָּת כֶּסֶף וְכְבוֹד, אֲבָל סוֹף כָּל סוֹף הוֹצִיא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִחַיָּו, עַל-כֵּן אִין עֲנֵי גְּדוֹל מִמֶּנּוּ. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ

הַקְדוּשִׁים (שׁ): כָּל אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ חֲנֻפָּה, אֵין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמָעַת; אֵין תְּפִלוֹתָיו עוֹלוֹת לְמַעְלָה, מִדּוּעַ? כִּי שָׂכַח מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עָשָׂה מְאֹדָם מְצִיאוֹת, בָּא לְחַנְפוֹ בְּעִבּוּר מְעַט כֶּסֶף וְקִצָּת כְּבוֹד. וְהֵיכָן, אִם-כֵּן, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּחַיָּיו?! לְזֹאת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שׁ): כָּל אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ חֲנֻפָּה אֶפְלוּ עֲבָרִין בְּמַעֲי אִמָּן מְקַלְלִין אוֹתוֹ; כִּי אֵין יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶת הַחֲנֻפָּן, וּלְבַסּוֹף נוֹפֵל בְּגִיהֲנוּם, וְחַיָּיו מָרִים מְמוֹת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "מִיֵּהוּ הָעֶשִׂיר?" זֶה שְׁזוּכָה לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! זֶה שְׁזוּכָה לְהִכְנִיס אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ! אֲזִי כָּבֵר אֵינוֹ צָרִיךְ אֶף אֶחָד, אֲלֹא אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לְבַד. כָּל הַרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִין שְׁלוֹ הֵם רַק לְהַגִּיעַ לְאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר אֵין עוֹד נֶעַם וְעִרְבוּת וְזִיו כְּדִבְקוֹת בְּאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא. וְזֵהוּ שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שְׁבַת כה:): אֵיזָהוּ עֶשִׂיר? כָּל שֵׁישׁ לוֹ נַחַת-רוּחַ בְּעֶשְׂרוֹ; יְכוּל לְהִיּוֹת אָדָם עֶשִׂיר גָּדוֹל עִם כֶּסֶף רַב וּנְכָסִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְכְבוֹד גָּדוֹל, אֲבָל אֵין לוֹ נַחַת-רוּחַ — לֹא עִם כֶּסֶפוֹ וְלֹא עִם כְּבוֹדוֹ, אֲזִי מֵה שְׁוֵה הַכֹּל?! אִם חַיֵּי אָדָם מְמַרְמְרִים, מֵה שְׁוֵה כָּל כְּבוֹדוֹ וּמְמוֹנוֹ וְתַאוּתָיו?! שְׁלֵמוֹת הָעֶשִׂירוֹת הָאֲמֵתִית, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ בְּזֵה הָעוֹלָם הוּא — שֶׁאָדָם יִכְנִיס בְּעַצְמוֹ אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִרְצֶה שׁוּם דְּבָר רַק אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְאֵז — אֵיזָה

אָדָם מְאֹשֶׁר הוּא? ! הַמְּגִיעַ לְמַדְרָגָה זוֹ, שֶׁמְחַדִּיר בְּעֵצְמוֹ
 רַק אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאֵין לוֹ שׁוֹם רְצוֹן אַחֵר,
 מִבְּלַעֲדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעֵצְמוֹ, זוֹהִי הַעֲשִׂירוֹת הַגְּדוֹלָה בְּיִתְרָה.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הַחֲדִירוּ בְּעֵצְמְכֶם אֶת
 הָאֱמוּנָה הַבְּרוּרָה וְהַמְּזַכֶּכֶת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
 פֹּה אִתְּכֶם, עִמָּכֶם וְאַצְלָכֶם, וּמְחַכֶּה שְׁתַּפְּתַחוּ פִּיכֶם
 וְתַתְּחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו כָּל אֲשֶׁר אַתֶּם צְרִיכִים —
 בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְתִבְקְשׁוּ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְרַבְּנוּ
 ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כה), שֶׁכָּל הַצְּדִיקִים לֹא
 הִגִּיעוּ לְמַדְרָגָתָם אֶלָּא עַל-יְדֵי שֶׁהִרְגִּילוּ עֲצָמָם לְדַבֵּר
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכָל דָּבָר קָטָן שֶׁהָיוּ צְרִיכִים בְּקִשׁוֹ רַק
 מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן זָכוּ לְהַתְּעֵלוֹת בְּקַדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָה,
 וְלַעֲלוֹת מֵעֵלָה מֵעֵלָה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
 עֲלִיכֶם לְהַחֲדִיר בְּעֵצְמְכֶם, אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדוֹ יִתְבָּרַךְ כָּלֵל,
 וּמָה שְׂאֵתֶם צְרִיכִים תִּבְקְשׁוּ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְאִזּוֹ שׁוֹם
 דָּבָר בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְשַׁבְּרְכֶם. כִּי כֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (קְדוּשֵׁין פּב:): אֵין עֲנִיּוֹת מִן הָאֱמָנוֹת. וְאֵין
 עֲשִׂירוֹת מִן הָאֱמָנוֹת, אֶלָּא לְמִי שֶׁהֵעֵשֶׂר שָׁלוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר
 (חֲגִי ב, ח): "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם הַיְיָ"ה"; רוֹאִים
 בְּנֵי-אָדָם רְצִים מֵעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה, מֵאֱמָנוֹת לְאֱמָנוֹת, כָּל
 אֶחָד חוֹשֵׁב, "אִם אֶתְעַסֵּק בְּאֱמָנוֹת זוֹ, תִּהְיֶה לִי פְרֻנְסָה".
 וְהִנֵּה מְצָא אֱמָנוֹת זוֹ שֶׁבִקֵּשׁ, וְאֵינוֹ מְצַלִּיחַ בָּהּ, אֲזִי רֵץ
 לְעֲבוּדָה אַחֲרָת, וְגַם שָׁם אֵינוֹ מְצַלִּיחַ, אוֹ שְׁרוּאָה

שאותה עבודה אשר הוא נכשל בה, אחרים מצליחים בה, ועל-כן נשבר לגמרי. על זה אומרים חכמינו הקדושים: אל נא, בני, תטעה עצמך שעניות ועשירות תלויות באמנות, אלא רק בידי הקדוש-ברוך-הוא; ככל שאדם יחזר בתשובה, ויקבל על עצמו לקיים את המצוות בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות כלל, מכל שכן שירגיל עצמו ללמד תורה, אזי נשפעת עליו עשירות נפלאה. לזאת, בני ובנותי היקרים! "מיהו העשיר?" זה שמקיים מצוותיו יתברך בשמחה, מי שזוכה ללמד בכל יום תורה בדבקות, מי שזוכה לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, ומבקש ומתחנן מלפניו כל צרכיו, זהו העשיר הגדול ביותר. לזאת, בני ובנותי היקרים! הפסיקו לרוץ אחר ההבל והריק, הפסיקו להיות עצובים, שבורים, רצוצים, מיאשים, מדכאים, התחילו מרגע זה לפתח את פיכם ולדבר אל הבורא יתברך שמו, ולבקש ממנו יתברך כל צרככם בתמימות ובפשיטות גמורה. ואם תהיו עקשנים על דבר זה, תראו נסים נגלים שיעשה עמכם הקדוש-ברוך-הוא; כי אין עני אלא בדעת, ואומרים חכמינו הקדושים (נדרים מא.): דעת קניית — מה חסרת? דעת חסרת — מה קניית? העקר הוא דעת, כי בלי דעת הוא העני הגדול ביותר. ומהי הדעת? "אתה הראית לדעת, כי הוי"ה הוא האלקים אין עוד מלבדו"; זו שלמות הדעת. לזאת

זכרו, בני ובנותי היקרים! אשר העניות הכי גדולה נמצאת רק אצל מי שרחוק מתורה ומצוות, מי שאינו שומר שבת, בר מינן, מי שאוכל טרפות ונבלות, רחמנא לצלן, מי שמזלזל במצוות, מי שכופר בעקר, רחמנא לישזבן, זהו העני הגדול ביותר, והוא המסכן הכי גדול. ועל עניות כזו אומרים חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה לא, סימן יד): אלו נתקבצו כל היסורים לצד אחד, והעניות לצד אחד, העניות מכרעת את כלם; עניות של תורה, עניות של מצוות ואמונה, הינו שאין לאדם אמונה ברורה ומזככת בהקדוש-ברוך-הוא — אלו היסורים הגדולים ביותר. רואים בני-אדם מסתובבים בזה העולם, בצל העובר הזה, נוסעים, טסים, ואף אחד איננו שם על לב, שהיום הזה כבר לא ישוב יותר. היום הזה אומר לכם: "הכניסו בי עשירות נפלאה, שהוא קיום המצוות מעשיות דיקא, למוד התורה הקדושה ודבורי תפלה", אם יודעים איך לנצל את היום הזה — על-ידי שאדם חוזר בתשובה אליו יתברך, ומתנדדה על כל אשר עשה, ואומר בפיו בפרוש: "רבנו של עולם, חטאתי, עויתי, פשעתי, והרע בעיניך עשיתי, עד עתה עברתי על כל התורה כלה, רחמנא לצלן, חללתי שבת, אכלתי נבלות וטרפות, מהיום אני מקבל על עצמי, רבנו של עולם, לחזור בתשובה אמתית". בני ובנותי היקרים! אינכם יכולים לתאר

וּלְשַׁעַר מֵה דְבוּרִים אֵלוֹ עוֹשִׂים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כָּלָם; כִּי אִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ שְׁבַשְׁעָה שְׁמִתּוּדָה אֶל הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, וּבָא אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁבְרוֹן לֵב וּבּוֹכָה לְפָנָיו: "אָבָא, אָבָא, עֲזָרְנִי, הוֹשִׁיעֵנִי, הַצִּילְנִי", אֵיזָה רַעַשׁ עוֹשֶׂה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת?! כִּי אִם בְּנֵי-אָדָם הָיוּ יוֹדְעִים מֵהִי תְּפִלָּה, אֵיזוֹ עֲשִׁירוֹת נִפְלְאָה הִיא תְּפִלָּה, אֲזַי לֹא הָיוּ מִפְּסִיקִים כָּל הַיּוֹם לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהֵיכֵן שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים הָיוּ מְשִׁיחִים לָבָם לְקוֹנָם; כִּי בְּאֵמֶת אֵין לְאָדָם בְּעוֹלָם אֶף אֶחָד רַק אֵת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ; וְאֶף אֶחָד לֹא יִסְפֹּר לָכֶם שֶׁהוּא חֲבֵרְכֶם וַיְדַדְכֶם הַטּוֹב, כָּל זְמַן שֶׁצָּרִיךְ לָכֶם הוּא יְדִיד נִפְשָׁכֶם, בְּרַגַּע שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ אֶתְכֶם — יִשְׁלִיךְ אֶתְכֶם. בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תְּפַקְחוּ אֵת הָעֵינַיִם, וְתִתְּבוֹנְנוּ וְתִרְאוּ "מִיָּהוּ הָעֶשִׂיר?" מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֱמוּנָה בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיּוֹדֵעַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה, וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, זֶהוּ הָעֶשִׂיר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, כִּי אֶף פַּעַם הוּא לֹא יְרוּץ אַחֵר בֶּן-אָדָם, אֲשֶׁר כָּבַר אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תְּהִלִּים קמ"ג): "אֵל תִּבְטְחוּ בְּנְדִיבִים בֶּבֶן-אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה", לוֹ בְּעֲצָמוֹ אֵין תְּשׁוּעָה, הוּא בְּעֲצָמוֹ זְקוּק לִישׁוּעָה, אֲזַי אֵיךְ אֵתָּה בּוֹטְחַ בּוֹ?! אָדָם בּוֹטֵחַ בְּנְדִיב, שֶׁיִּתְּרוֹם לוֹ וַיִּסַּע בְּיָדוֹ, וּבּוֹנֵה בְּנֵינִים וְדַמְיוֹנוֹת וְכוּ' עַד כַּמָּה יַעֲזְרֵהוּ, וּבָא אֶל הַנְּדִיב וּמִמֶּתִין בְּתוֹר זְמַן רַב, וְחוֹנֵף אוֹתוֹ, וְלִפְתָּע הַנְּדִיב גִּסְתָּלַק מִזֶּה הָעוֹלָם, הַנְּדִיב בְּעֲצָמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲזוֹר לְעֲצָמוֹ, וְכִיצַד תִּבְטַח

בו? ! לזאת מזהירנו דוד המלך: "אל תבטחו בנדיבים", אל תבטחו בבני-אדם, "שאינן לו תשועה", כי הוא בעצמו איננו יכול לעזור לעצמו, וכיצד יעזור לך? ! וזה עקר העניות — שאדם בוטח בזולת, כאלו הזולת יעזור לו. אף עליך לידע, הזולת לא יעזור, הוא רוצה רק את טובתו ולא טובתך. לזאת, בני ובנותי היקרים! "מִיֵּהוּ הָעֶשִׂיר?" מי שמחזיר בעצמו ידיעות אלו, ובורח רק אל הקדוש-ברוך-הוא, הוא העשיר הכי גדול; אשרי האדם שעוזב את כל השטיות שלו, ומתחיל לברח אל הקדוש-ברוך-הוא, וכל מה שצריך — בין בגשמיות ובין ברוחניות, הוא מבקש רק ממנו יתברך, הוא העשיר הכי גדול, אשרי לו בזה ואשרי לו
בבא!

ב.

בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור — "מִיֵּהוּ הָעֶשִׂיר" בזה העולם? זה שזוכה להיות דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, ותמיד חושב רק ממנו יתברך, אין לו בחייו אלא הבורא יתברך, ואם צריך משהו מבקש רק מאתו יתברך, ומקיים את מצוותיו יתברך, ולומד את תורתו הקדושה, זהו העשיר הגדול ביותר בעולם. אף לזכות להגיע אל כל זה, ההכרח להיות מקרב אל צדיק אמת

הַדְּבוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי בְּאֵמֶת אָדָם בְּעֶצְמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ אֶל שׁוֹם דְּבָר, אֲלֵא אִם הוּא מְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק. וְחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (מִכּוֹת כֹּד.): בָּא חֲבִקוּק וְהַעֲמִידֵן עַל אַחַת (חֲבִקוּק ב, ד): "וְצְדִיק בְּאֵמוּנָתוֹ יִחְיֶה". כָּל הַחַיּוֹת שֶׁל הַצְּדִיק זֶהוּ רַק אֵמוּנָה. וְכִמְאֻמָּרם ו"ל (פְּרֻכּוֹת ו:): כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא, אֲלֵא בְּשִׁבִיל לְצוּת לָזֶה לְהִיּוֹת צוּמָא לָזֶה, שֶׁהוּא הַצְּדִיק. וְכֵן אוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (עֵין חֲגִיגָה יב:): כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ עוֹמֵד עַל עֲמוּד אֶחָד וְצְדִיק שְׁמוֹ. וְהַפְּנִינָה בָּזֶה הִיא שֶׁכָּל דוֹר וְדוֹר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁתֵּל צְדִיקִים קְדוּשִׁים, הַדְּבוּקִים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ (עֵין יוֹמָא לח:), מְגִיל קִטְנוֹת עוֹבְדִים עַל מְדוּתֵיהֶם, מְזַכְּכִים עֲצָמָם עַל-יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּהַתְמַדָּה וּבְשִׁקִּידָה נִפְלְאָה, מְקַיְמִים אֶת הַמְּצוּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, מְתַבּוֹדְדִים אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא שְׁעוֹת עַל גְּבִי שְׁעוֹת, יָמִים וְשָׁנִים, וְכֵף עוֹבְרֶת תְּקוּפָה אֲרָכָה מְאֹד מְאֹד, עַד שְׁזוֹכִים לְהַדְּבִק לְגַמְרֵי בְּשִׁכְנֵת עֲזוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְאֵלוּ הֵם הַצְּדִיקִים שֶׁבְּדוֹר, הַמְּקַבְּלִים אֲנִפֵי שְׁכִינְתָא בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְאוֹמְרִים חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סְפָה מֵה:): יִשְׁנֵם ל"ו צְדִיקִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְל"ו צְדִיקִים בְּחוּץ-לְאֶרֶץ. וְהֵם דְּבוּקִים תָּמִיד בְּמָקוֹם בְּרוּךְ הוּא. בְּיִדֵי קִשָּׁה מְאֹד לְמַצָּא, כִּי הַסֵּמ"ך-מ"ם עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר וּלְכַסּוֹת אֶת אֵלוּ הַצְּדִיקִים, וְהוּא מְגַבִּיָּה

ומפרסם את שליחיו: רמאים, צבועים, שקרנים, שמרמים את בני-אדם. ועל זה צריכים זכות גדולה מאד — להיות מקרב אל צדיקי וחכמי הדור האמתיים, שבאמת בקיאים בכל התורה כלה ודבקים בהקדוש-ברוך-הוא, ויש להם כח להמשיך רוחניות חיות אלקות אפלו על הכי גרוע. לזאת יהודי, שזוכה להתקרב אל הצדיק האמת, הדבוק בחי החיים בו יתברך, שאינו מסיח דעתו כרגע ממנו יתברך, ואפלו כשמדבר עם בני-אדם ומסתובב ביניהם, הוא דבוק אז בבורא יתברך שמו, אשר אנו איננו מסגלים להבין זאת, כי לנו המגשמים, קטני הדעת והשכל, אין משג פיצד יתכן שני הפכים בנושא אחד; אדם מלבש בלבוש גשמי וחקרי, ומסתובב בין אנשים, מדבר עמהם, ואף-על-פי-כן רחוק מהם בתכלית הרחוק, כי הוא דבוק בחי החיים בו יתברך בבטול כל הרגשותיו. והצדיקים הללו מורידים עצמם בלבוש אחר לבוש מטה מטה, אלינו השפלים והירודים, כדי להחדיר גם בנו אלקות, משחקים עם נשמות ישראל כל מיני משחקים, באפן שגם להם יכנס איזה נצוץ של אור, שהלואי בדקה אחת במשך העשרים וארבע שעות, גם הם יזכו לחשב ממנו יתברך. כי הצדיקים הקדושים, הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, שליחי הצדיק האמת, עושים כל מיני פעולות שבעולם להחדיר בנשמות

יִשְׂרָאֵל גַּם-כֵּן אָמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת. וּלְצַדִּיק כְּזֶה,
 שֶׁהוּא הָעַמִּיד ע"ב צַדִּיקִים, וְהוּא בְּחִינַת מִשֶּׁה רַבְּנוּ,
 שֶׁהָיוּ לוֹ ע"ב זְקֻנִים, שֶׁהֵם הַל"ו צַדִּיקִים שֶׁבְּחוּץ-לְאָרֶץ
 וְהַל"ו צַדִּיקִים שֶׁבְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְהֵם נִמְצְאִים בְּכָל הַדּוֹר
 וְדוֹר — אֵלָיו רְאוּי לְהִתְקַרֵּב. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְחַבֵּר אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת וְתִלְמִידָיו
 הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁגַּם הֵם צַדִּיקֵי אֵמֶת, כִּי עָבְדוּ עַל עֲצָמָם
 מְגִיל צָעִיר, עַד שֶׁזָּכּוּ לְהַגִּיעַ לְדַבְּקוֹת אֱלֻקוֹת. וְעַל יָדָם
 כָּל יְהוּדֵי יִכּוֹל לְהִתְקַרֵּב לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל יָדָם
 כָּל יְהוּדֵי יִכּוֹל לְהִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר
 אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְיִכּוֹל לְהִתְחִיל לְלַמֵּד
 תּוֹרָה בְּהִתְמַדָּה רַבָּה וּבִתְשׁוּקָה עֲצוּמָה, וְלִקְנִים אֶת
 הַמְּצוּוֹת בְּשִׂמְחָה רַבָּה וּבְחֻדוּהָ עֲלֵאָה. שְׂזֵהוּ הָעֶשֶׂיר
 הַכִּי גָדוֹל. אָנוּ רוֹאִים, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, מִסְּתוּבְבִים
 מְלִיוּנֵי יְהוּדִים בְּעוֹלָם הַתְּהוֹ, אֵינָם יוֹדְעִים בֵּין יְמִינָם
 לְשִׂמְאֵלָם, כִּי הָעַרְב־רַב מְלֹאוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ וְאֶת כָּל
 הָעוֹלָם כְּלוֹ עִם שְׁלִיחֵי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, מְנַהֲיגִים שְׁקָרְנִים,
 רַמָּאִים, צְבוּעִים, אֲשֶׁר בְּמִקּוֹם לְאַחַד אֶת נִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, בְּמִקּוֹם לְהַחֲדִיר בָּהֶם אָמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת,
 שִׁירְגִישׁוּ שֶׁתְּקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה, בְּמִקּוֹם
 שֶׁיִּחְדִּירוּ בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֶת חֲשִׁיבוֹת הַמְּקַיִם מְצוּוֹתָיו
 יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה, בְּמִקּוֹם לְלַמֵּד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה,
 שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, הֵם רַק עוֹסְקִים יוֹמָם וְלַיְלָה

להסית אחד נגד השני, לעשות פְּרוּדִים בין נשמות ישראל, לגרם מחלוקות, להקים מפלגות, וכל רצונם העקר שיהיה פְּלוּגִים בין נשמות ישראל. אשר זהו הפרוש של 'מפלגה' – לשון פֶּלַג, שהעם יהיה מִפְּרָד, כי אז הַמֶּן-עֲמֶלֶק יכול לתפס את נשמות ישראל וללכדם ברשתו הטמאה. כי כן מצינו בַּהֶמֶן הרשע, שאמר לַאֲחֻשׁוּרוֹשׁ (אסתר ג, ח): "ישנו עם אחד מִפְּזֹר ומִפְּרָד בין העמים"; כי עֲמֶלֶק אינו סובל שיש אחדות ואהבה בין נשמות ישראל, כי בָּרַגַע שיש אחוה ורעות ביניהם, ורוצים לעזר זה לזה, אין לו כָּבֵר מה לעשות בזה העולם. על-כן זו עבודת הצדיקים הקדושים, חכמי ישראל בכל דור ודור, שכל ענינם רק לאחד את נשמות ישראל, לקרבם אל הקדוש-ברוך-הוא, לגלות להם, שאפלו בהסתרה שבתוך ההסתרה, גם שם נמצא הקדוש-ברוך-הוא. אשר זה מה שאמרה אסתר למַרְדֵּכִי, שהיה צדיק הדור (שם ד, טז): "לך פְּנוּס את כל היהודים", אם אתה רוצה להצליח להפיל את הַמֶּן הרשע הזה, את קלפת עֲמֶלֶק, לזכות למצא את האלקות שבתוך ההסתרה שבתוך ההסתרה, העצה היחידה היא – רק לאחד את נשמות ישראל יחד. כי בזה שנשמות ישראל מתאחדות יחד, על-ידי-זה גורם שמחה גדולה בכל העולמות. כי הקדוש-ברוך-הוא מאד מאד מאד רוצה שתהיה אהבה ואחדות בין נשמות

יִשְׂרָאֵל, וְאֵלֹהֵי הַיְתָה אַחַדוֹת בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שׁוֹם אִמָּה
 וְלִשׁוֹן לֹא הָיוּ יְכוּלִים לַגַּעַת בָּהֶם. מִתִּי יֵשׁ לְאֲמוֹת
 הָעוֹלָם כַּח, רַחֲמָנָא לְצַלָן, לְהַפִּיל אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל?
 כְּשֵׁיִשׁ בִּינֵיהֶם פְּרוּדִים, מִחֻלְקָת וּמְרִיבוֹת וְאֵי הַכְּנוּת,
 כְּשֵׁיִשׁ בִּינֵיהֶם הַפְּרָדוֹת, שֶׁנִּפְרָדִים אֶחָד מֵהַשְּׁנַי, אֶחָד
 אֵינוֹ רוֹצֵה לְהַבִּין אֶת זִוְלָתוֹ, אִזּוֹ יֵשׁ לְקַלְפֵּת עֲמֶלֶק כַּח
 שְׁלִטוֹן עֲלֵיהֶם. מַה זֹאת אוֹמֶרֶת, שְׁיִהוּדֵי אֵינְנוּ יְכוּלִים
 לְסַבֵּל יְהוּדֵי אַחֵר, מִדּוּעַ? כִּי אֵינוֹ מִחֻזִּיק כְּמוֹךָ? ! הֲלֹא
 חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (תַּנְחוּמָא פִּינְחָס, סִימָן י'): כְּשֵׁם
 שְׂאִין פְּרָצוּפֵיהֶם שְׁוִים זֶה לְזֶה, כִּף אֵין דַּעְתָן שְׁוָה. כָּל
 פְּרָצוּף וּפְרָצוּף שֶׁל כָּל אָדָם שׁוֹנָה מִזִּוְלָתוֹ, וְאֵינוֹ דּוּמָה
 לוֹ, כִּף דַּעְתּוֹ אֵינָה זֶהָ, וְחוֹשֵׁב אַחֶרֶת, הוּא רִשְׁאֵי
 לְחַשֵּׁב בְּאִפְן שׁוֹנָה. וְעַל-כֵּן כִּי־צַד תִּדְרֹשׁ לְהַכְרִיחַ
 וְלִכְפּוֹת דַּעְתָךְ עַל הַזִּוּלָת? ! אֵין זֶה הוֹלֵךְ, לְכָל אֶחָד יֵשׁ
 בְּחִירָה. רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ב'): אֲצֵל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָשׁוּב מְאֹד כְּשֶׁפְּעֻלוֹת מְשֻׁנוֹת
 מִתְאַחֲדוֹת בְּאַחַדוֹת אַחַת; הֵינּוּ כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה הִיא
 פְּעֻלָּה שׁוֹנָה מִהַזִּוּלָת, כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ רַעִיוֹן נִפְרָד,
 מִחֻשְׁבָּה אַחֶרֶת, דַּעָה נִפְרָדֶת מִזִּוְלָתוֹ, אִף אֶחָד אֵינוֹ
 צָרִיף לְהַחֲזִיק בְּחֻבְרוֹ, אֵין כְּדָבָר הַזֶּה! אֲבָל בְּדָבָר אֶחָד
 מִתְאַחֲדִים כָּלָם — "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוֹי"ה אֱלֹהֵינוּ הוֹי"ה
 אֶחָד", שֶׁם כָּלְנוּ מִתְאַחֲדִים, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלַךְ
 וּמְלֻכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרָא אֶת כָּל

העולם הזה ואת העולמות העליונים, והכל אחד, והקדוש-ברוך-הוא נתן לנו את התורה בהר סיני דרך משה רבנו, ושם כלנו מתאחדים. זה עקר שעשוע עולם הבא שיכולים להמשיך בעולם הזה. פי כשיהודים מתאחדים בדעת אחת — "אתה הראת לדעת, פי הוי"ה הוא אלקים אין עוד מלבדו", זוהי המעלה הגדולה ביותר בשמים, כשהקדוש-ברוך-הוא רואה, שכל-כך הרבה בני-אדם, בלי עין הרע, כן ירבו, כל היהודים בכל העולם מתאחדים בדעת אחת, ש"הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד" — מתאחדים באחדות הוי"ה ברוך הוא וברוך שמו, זו מעלה וחשיבות גדולה בכל העולמות. ואמות העולם רועדים אז ופוחדים מעם ישראל. לא-כן כשיש פרודים בין נשמות ישראל, וישנן אי הבנות, ומכל שכן כשיש הסתות ומריבות בין הבריות, ואין האחד יכול לסבל את זולתו, על זה נאמר (בראשית ו, ה): "וירא הוי"ה כי רבה רעת האדם בארץ, וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום". רק רע רע כל היום' — סופי תבות ע'מ'ל'ק', כי עמלק רע ובליעל, ורוצה לראות בכשלונו בני-אדם, ומי שיש לו חלק מעמלק, גם-כן רוצה תמיד לראות בכשלונו חברו. ועל זה נאמר אצל עמלק (דברים כה, יח): "אשר קרף בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך, ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים". עמלק לוחם תמיד עם אלו האנשים שנכשלו

וְנַעֲשׂוּ לָהֶם כְּשִׁלּוֹנוֹת בְּחַיִּים, וְרוֹצֵה לְתַפֵּס אוֹתָם, לְהַפִּילָם וּלְשַׁבְּרָם, וַיֵּשׁ לוֹ אֶת הַמְּנַהֲיָגִים שָׁלוֹ וּשְׁלִיחָיו, שֶׁהֵם עוֹזְרִים לוֹ לַעֲשׂוֹת, בַּר מִיָּנֵן, מְרִיבוֹת בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מְסִיתִים וּמְדִיחִים קְבוּצוֹת קְבוּצוֹת אֶחָד נֶגֶד הַשָּׁנִי, עַד שֶׁנִּכְנַס רַע-לֵב בְּאָדָם, וְחָפֵץ רַק לְהַצִּיק לַשָּׁנִי עַל לֹא דְבָר, וְתַמִּיד יֹאמֵר הַהַפּוּף מְזוּלָתוֹ; הֵהוּא אוֹמֵר יוֹם הוּא יֹאמֵר לֵילָה, הֵהוּא אוֹמֵר לֵילָה, הוּא יֹאמֵר יוֹם וְכוּ'. "הוּי הָאֹמְרִים לְרַע טוֹב וְלְטוֹב רַע, שָׁמַיִם חֲשָׁף לְאוֹר וְאוֹר לְחֲשָׁךְ" (ישעיה ה, כ); כִּי כָּל מְגַמְתָּם הֶעֱקָר לַעֲשׂוֹת פְּרוּדִים בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּמִשָּׁם יוֹנְקֵת קְלַפֵּת עֲמָלֵק אֶת כְּחָה, וּמִשָּׁם מְכַנִּיסִים סְפִקוֹת בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. לְזֹאת עֲמָלֵק — גִּימְטְרִיָּה סֶפֶק, שֶׁמְחַדִּיר בְּתוֹךְ בְּנֵי-אָדָם סֶפֶק — "הַיֵּשׁ הַיּוֹי" הַבְּקָרְבָנוֹ אִם אֵין" (שְׁמוֹת יז, ט), וּמִיָּד "וַיָּבֵא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפְיָדָם". וְדוֹרְשִׁים עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סְנֵהֲדָרִין קו.), שֶׁרַפּוֹ עֲצָמָן מִדְּבָרֵי תוֹרָה. וּכְשֶׁנֶּרְפִים מִן הַתּוֹרָה, מִתְרַחֲקִים רַחֲמָנָא לְצִלָּן, מִהִיָּהוּדוֹת. לֹא-כֵן הַצְּדִיק הָאֵמֶת עִם תְּלַמִּידָיו צְדִיקֵי הָאֵמֶת, הֵם לוֹחֲמִים מְלַחֲמֵת עֲמָלֵק, לוֹחֲמִים נֶגֶד עֲמָלֵק הַזֶּה, שֶׁמְקַרֵּר נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ שְׁאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת נח.): "לֵךְ הַיּוֹי" הַמְּלַכָּה" (דְּבָרֵי-הַיָּמִים כט, יא) — זו מְלַחֲמֵת עֲמָלֵק; הֵינּוּ בְּזֵה שְׁמַגְלִים לְכֻלָּם, תְּדַעוּ לָכֶם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלַךְ "וּמְלָכוֹתוֹ בְּכֹל מְשָׁלָה" (תְּהִלִּים קג, יח), בְּזֵה מוֹחֲקִים

אֶת עֲמָלֶק לְגַמְרֵי, כִּי כָל עֲנִיַן עֲמָלֶק לְהַכְנִיס סְפָקוֹת בֵּין
 בְּנֵי-אָדָם — "הַיֵּשׁ הַזֶּה אִם אֵין"; אֲבָל הַצְדִּיק הָאֵמֶת
 וְתַלְמִידוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, מְגַבִּיהַ יָדָיו כְּלַפֵּי
 מַעְלָה, וּמַרְאֶה שָׂאִין לָנוּ יַעֲזֶה אַחֲרֵת, רַק לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה
 אֶל הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב אֶצֶל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ
 (שְׁמוֹת יז, יא): "וְכֹאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה
 כְּאֲשֶׁר יִנִּיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֶק". וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (ראש השנה כט.): וְכִי יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה עוֹשׂוֹת
 מְלַחְמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מְלַחְמָה? אֵלָּא בְּזִמְנֵי שִׁישְׂרָאֵל
 מְסַתְּפָלִים כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמְשַׁתְּעַבְדִּים לָבָם — נוֹצְחִים,
 וּבְזִמְנֵי שָׂאִינָם מְשַׁעַבְדִּים לָבָם כְּלַפֵּי מַעְלָה הֵם נוֹפְלִים.
 כִּי הַצְדִּיק הָאֵמֶת עִם תַּלְמִידוֹ צְדִיקֵי הָאֵמֶת, מַחְדִּירִים
 בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, שֶׁיִּדְעוּ שָׂאִין שׁוֹם
 מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר,
 וּמָה שֶׁאַתֶּם רוֹאִים לְפָנַי עֵינֵיכֶם — דּוּמָם, צוּמַח, חֵי,
 מְדַבֵּר, זֶהוּ דְמִיּוֹן אֶחָד גָּדוֹל, לְבוֹשִׁים בְּתוֹךְ לְבוֹשִׁים;
 כִּי בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה נִמְצָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבַהֲסֻתְרָה
 שְׁבִתוֹךְ הַהֲסֻתְרָה נִמְצָא "אֲנֹכִי הַזֶּה אֱלֹקֶיךָ", הֵינּוּ
 בְּתַכְלִית הַיִּסּוּרִים שְׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, אִם יִהְיֶה לוֹ
 שְׂכָל וְדַעַת לְבָרַח אֶז אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ
 תִּכְרַף-וּמָיֵד יִתְגַּלֶּה אֵלָיו. כִּי חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אוֹמְרִים
 (יְשַׁעְיָה סג, ט): "בְּכָל צָרְתָם — לוֹ צָר", בְּכָל צָרָה וְצָרָה
 שֶׁיֵּשׁ לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, כְּבִיכּוֹל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

עמָהֶם; כִּי הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לְהַתְגַּלוֹת לְכָל
 יְהוּדִי, וְרוֹצֵה שְׁכָל יְהוּדֵי יִהְיֶה מְשַׁכֵּן הַשְּׂכִינָה וְיִרְגִישׁ
 אֱלֻקוֹת. וּבְמִקוֹם שָׂרְאוֹ שׁוֹ יֵהָא מִנַּח בְּשִׁטּוֹת וְהַבָּלִים,
 יִחְשַׁב רַק מִהֲרַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֵיזָה עֲנַג זֶה?! אֵיזוֹ
 עֲשִׂירוֹת נִפְלְאָה הִיא זֶה?! אֵיזוֹ חֵיוֹת הִיא זֶה, שְׂאָדָם חֵי
 עִם הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְסִיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי מִהַבְּלֵי
 הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין אֲכֻפַת לוֹ כְּלוּם, רוֹצֵה רַק אֶת
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְקַיֵּם מְצוּוֹת הַבּוֹרָא שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וְלוֹמֵד תּוֹרָתוֹ הַקְדוֹשָׁה שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ.
 אֵין דְּבָר טוֹב מִזֶּה! אֲבָל כָּל הַצְּרוּת הֵן רַק בְּשִׁבִיל (דְּבָרִים
 לֵא, יז): "הֲלֹא כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי, מְצַאֲנִי הָרְעוֹת הָאֵלֶּה,
 וְאֲנֹכִי הַסֵּתֵר אֲסִתִּיר פְּנֵי בְּיוֹם הַהוּא עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר
 עָשִׂיתָ, כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אַחֲרַיִם"; כִּיּוֹן שְׂאָדָם פּוֹנֶה
 עֲרָף לְבוֹרָאוֹ, לְכֵן סוֹבֵל אֶת כָּל הַיְסוּרִים שֵׁישׁ לְכָל אֶחָד
 מֵאַתְנָנוּ. הֵנָּה רְנָקִים וְרִנְקוֹת, הֵנָּה נְשׂוּאִים וְאֵין שְׁלוֹם-
 בֵּית, הֵנָּה אֵין יְלָדִים, הֵנָּה יֵשׁ יְלָדִים וְאֵין נַחַת מֵהֶם,
 הֵנָּה אֵין פְּרִנְסָה וְיֵשׁ עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת וְחוֹבוֹת, הֵנָּה יֵשׁ
 חֻלָּאִים, הַשֵּׁם יִשְׁמַר וְיִצִּיל, הַכֹּל בָּא "עַל כִּי אֵין אֱלֹהֵי
 בְּקִרְבִּי" — שְׁלֹא הַכְּנֻסְתִּי בְּתוֹכִי אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא. אֲבָל אִם אָדָם זוֹכֶה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֵת
 וְתִלְמִידֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֵת שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר, הוּא הַמְּאֲשֵׁר
 הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר. וְזוֹ הָעֲשִׂירוֹת הַגָּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, לָמָּה? כִּי
 הַצַּדִּיק מְחַדִּיר שְׁבֵה־הַסֵּתֵרָה שְׁבֵתוֹף הַהַסֵּתֵרָה נִמְצָא

הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְזֶה "אֲנֹכִי הַסֵּתֵר אֶסְתִּיר", שְׁבִתוֹךְ
הַהֶסְתֵּרָה נִמְצָא "אֲנֹכִי הוּי" הַאֲלֵקִיךָ"; לְזֹאת, בְּנִי
וּבְנוֹתַי הַיְקָרִים! "מִיֵּהוּ הָעֶשְׂרִי" הַגָּדוֹל בְּיֹתֵר בְּעוֹלָם?
זֶה שְׂזוּכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֵמֶת וְאֵל תְּלַמִּידוֹ
הַקְדוֹשִׁים — ל"ו צְדִיקִים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְל"ו
צְדִיקִים שֶׁבְּחוּץ-לְאֶרֶץ, אֲשֶׁר מְגַלִּים וּמְפַרְסְמִים אֶמֶת
מְצִיאוֹתוֹ יְתַבְּרָךְ, וּמְחַזְרִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה
אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁיִּתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְּרָךְ
כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהֵבִין אֶל אָבִיו, וַיִּדְעוּ אֲשֶׁר
אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלִעְדוֹ יְתַבְּרָךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל
אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא, וַיִּקְיֵמוּ אֶת הַמְצִוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה,
וַיִּלְמְדוּ אֶת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה בְּתִשׁוּבָה עֲצוּמָה, זֹהִי
הָעֲשִׂירוֹת הַגָּדוֹלָה בְּיֹתֵר! אֲשֶׁרִי הָאָדָם שְׂאִינוּ מְטַעֵה
אֶת עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל! וְאֲשֶׁרִי הָאָדָם שֶׁמִּתְקַרֵּב אֶל
הַצְּדִיק הָאֵמֶת וְאֵל תְּלַמִּידוֹ צְדִיקֵי הַדּוֹר הָאֵמֶתִּים,
אֲשֶׁר מְגַלִּים וּמְפַרְסְמִים אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל יָדָם
כִּלְנוּ נִזְכָּה לְהֵאִיר עֲלֵינוּ הָאֶרֶת הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְגַם
אֲנַחְנוּ נִתְחִיל לְדַבֵּר אֶל הַבּוֹרָא יְתַבְּרָךְ שְׂמוֹ, וְנִשְׁיַח
וְנִסְפֹר לְפָנָיו אֶת כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עֲלֵינוּ וּמַעִיק לָנוּ,
וְנִתְחִיל לְקַיֵּם אֶת הַמְצִוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה; כְּשִׂמְגִיעָה
שִׁבְתָּ, נִהְיֶה שְׂמֵחִים כָּל הַשִּׁבְתָּ, שֶׁבְּרוּךְ הַשֵּׁם, יִשְׁתַּבַּח
שְׂמוֹ לְעַד וּלְנִצְחֵי-נִצְחִים. אָנוּ שׁוֹמְרִים שִׁבְתָּ, אֲשֶׁר
בְּזִכּוֹת הַשִּׁבְתָּ נַעֲשִׂים עֲשִׂירִים, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ

הקדושים (ירושלמי ברכות פ"ק ב', הלכה ח'): "ברכת ה' היא תעשיר" (משלי י, כב) — זו ברכת שבת. והצדיק נקרא שבת, כמו שאמרו תלמידי רבי שמעון בר יוחאי: 'אנת שבת דכליה יומא' (עין זהר הקדוש ח"ג קמ"ד); הצדיק מאיר אור השבת על כל השבוע; לזאת מעורר ומחזק את נשמות ישראל שיחזרו אל הקדוש-ברוך-הוא, ויתחילו לשמר שבת, וישמרו לא לגנוב ולא לגזל ולא לעשות עול לבריות, ומכל שכן דואגים, שלא יהיו וכוזחים ומריבות בין איש לרעהו, ויקימו את כל המצוות, יחנכו את הילדים בחנוף תורני, חנוף של הקפדה על הלכה, חנוף של אמונה, של למוד תורה ויראת שמים, אשר אין עוד עשירות גדולה יותר מזו; אשרי האדם המכניס דבורים אלו בתוך לבו, ומקימם בתמימות ובפשיטות, שאז יהיה העשיר הכי גדול, עשיר בעולם הזה ועשיר בעולם הבא, אשרי לו!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

בעזרת השם יתברך, יום רביעי לסדר מצדע ה'תשל"ו.

שלום וברכה וכל טוב סלה יגיעו ויירדפו אל אהובי, אחי היקר, הבחור הרוצה להאיר נפשו בנעם ערבות זיו האור הגנוז של הנחל נובע מקור חכמה, זכותו יגן עלינו ... נרו יאיר.

מכתבך לנכון קבלתי, ושמחתי כעל כל הון, שאתה זוכה ומתועד עם אנשי שלומנו היקרים בכל פעם, ובפרט שאתה עם עוד שלשה בחורים משיבתך הולכים בכל פעם אל הרב החסיד ... שליט"א, טוב ויקר הדבר הזה מאד מאד, כי בודאי על ידו תוכלו להתלהב בעבודת השם יתברך בכל פעם, וכבר ידוע לנו ממהר"ת ו"ל, שייסוד גדול ועקר הקבלה לקבל מרבנו ו"ל הוא על-ידי נקדת החבר, ועל-פן היה מנהגו אם לא בא אליו באיזה יום אחד מאנשי שלומנו לדבר עמו ממנו יתברך, שיצא לחוץ לבקש את איזה אחד מאנשי שלומנו לדבר עמו. כל-כף היה מזהר"ת ו"ל מוסר נפשו בקיום עצות רבנו ו"ל, כי כנגד התרפות שהן התאוות הרעות השוטפות בכל פעם על לב איש הישראלי, אי אפשר לבטלן כי אם על-ידי השלש נקודות (ען לקוטי-מהר"ן, חלק א', סימן לד), נקדת הרב — (להתמיד מאד בספרי רבנו ו"ל), נקדת החבר — (לדבר בכל יום עם איזה חבר), נקדת עצמו — (לדבר עמו יתברך, ולספר לפניו יתברך את כל לבו וכל מה שעובר עליו ברוחניות ובגשמיות), ועל-ידי שלש עצות אלו יזכה להסיר את כל התרפות והתאוות השוטפות על לבו, ועל-פן ראה וגם ראה לקיים את שלש העצות האלו, כי הוא רעצעפט טוב, בעזרתו יתברך, וכמאמר אנשי שלומנו היקרים, שכל תורה מ"לקוטי-מהר"ן" היא רעצעפט אחר, וכמו שאי אפשר לקחת רפואה, כי אם על-ידי מים, נאף טרינקען א ביסעל וואסער"; כמו-כן כל תורה מ"לקוטי-מהר"ן", שהיא רפואה בדוקה, ההכרח לקחת אותה מערבת בתפלה שהיא מים, ועל-ידי-זה יכנס היטב אל תוך גופו ויפעל בשלמות.

הדורש שלומך...

אודות הספרים "שמירת הזמן" "ארוך אפים" "אשר בנחל" ו"קריאת שמע שעל המטה" שבקשת שאשלח לך, כן אעשה ואקיים רצונך.

הנ"ל...